

Unitat 10 L'idealisme alemany i el materialisme històric

1. L'idealisme alemany
2. Hegel
3. Marx i el materialisme històric

1. L'idealisme alemany

- **Idealisme** és la posició filosòfica –concretament ontològica– que atribueix un paper fonamental a l'àmbit de les idees, l'esperit o la ment en la constitució de la realitat. El cas més extrem és l'**immaterialisme**.
- A Alemanya, als inicis de l'època contemporània, un grup de pensadors tendeixen a desenvolupar l'idealisme transcendental de Kant, deixant endarrere l'actitud crítica de Kant que pretenia definir els límits de la raó, per evolucionar cap a posicions plenament idealistes, en les quals la raó no té límits i funda tota la realitat.
- Els principals pensadors idealistes d'aquest període són:
 - **Fichte** (1762-1814)
 - **Schelling** (1775-1854)
 - **Hegel** (1770-1831)

2. Hegel

- Hegel (1770-1831) pretén construir un sistema que expliqui la totalitat de la realitat entesa com a desplegament dialèctic de l'Esperit Absolut.
- **Dialèctica** en Hegel significa un procés d'evolució del pensament i de tota la realitat en el qual a un moment inicial d'afirmació (**tesi**) se li contraposa un de negació (**antítesi**) i tots dos són superats per la **síntesi**.
- Hegel introdueix la concepció de la realitat com a **procés** i com a **conflicte**.

3. Marx i el materialisme històric

- El marxisme parteix de Hegel, però invertint-lo. Si Hegel és idealista, Marx és **materialista**. Però la realitat material es desplega segons la mateixa lògica **dialèctica** que havia descrit Hegel: **tesi-antítesi-síntesi**.
- Es podria dir que el marxisme té dues dimensions relacionades:
 - És una **interpretació de la història**, entesa com un procés dialèctic que avança per la confrontació de forces oposades: el **materialisme històric**.
 - És una **proposta revolucionària** que anuncia l'adveniment d'una societat sense classes socials, ni explotació, ni propietat privada: el **comunisme**.
En la societat comunista l'ésser humà podrà superar l'**alienació** a què ha estat sotmès en la societat capitalista i en els sistemes socials anteriors.

El materialisme històric

- El materialisme històric és una interpretació de la història i la societat que:
 - Nega qualsevol autonomia al món de l'Esperit (és a dir, la moral, la cultura, les idees filosòfiques...). La realitat material, és a dir la **infraestructura econòmicossocial** és la que determina la **superestructura**:
 - La **infraestructura econòmicossocial** són el **modos de producció** (esclavista, feudal, capitalista...), definits, al seu torn, per:
 - **Relacions de producció** (distribució del treball, dels beneficis, etc.)
 - **Forces de producció** (treball humà i animal, i elements tecnològics)
 - La **superestructura** està formada per:
 - **Institucions** (Estat, esglésies, família, escola...)
 - **Ideologies** (valors morals, cosmovisions, filosofia, religions...)
 - Afirmar que la història es desenvolupa segons un **procés dialèctic** (p.e.: el capitalisme industrial engendra la seva negació, que és el proletariat, i el conflicte entre tots dos portarà a la seva superació en la societat comunista).
 - Afirmar que el motor de la història és la **lluita de classes**.

Teoria de la revolució: el comunisme

- El **proletariat** és la classe revolucionària.
- La revolució dels proletaris de tot el món portarà inexorablement a la instauració d'una **societat comunista** internacional, en què no hi haurà classes socials, ni propietat privada ni explotació de l'ésser humà per l'ésser humà.

L'alienació

- **Alienació** vol dir pèrdua de la pròpia identitat.
- Per a Marx, allò més propi de l'ésser humà és el treball, l'activitat productiva. En el sistema capitalista l'**ésser humà està alienat**, ja que ven la seva capacitat de treball i el producte de la seva feina no li pertany, se li apareix com una cosa aliena, estranya a ell. L'ésser humà mateix és una cosa més al servei de la producció.
- En la societat comunista l'**ésser humà** es realitzarà com a tal, perquè el seu treball li pertanyerà i, així doncs, no estarà alienat.